

Запровадження зовнішнього незалежного оцінювання

Незалежне тестування як випускний іспит у школі вперше було застосовано в Європі 1788р. У США 1884 р. був виданий перший збірник тестових матеріалів (завдання, відповіді, рекомендації щодо оцінювання), який містив завдання з математики, історії, граматики, навігації та приклади текстів творів.

Уперше поняття "тест" (test-англ.) в значенні "випробовування, дослідження" увійшло в наукову літературу 1890р. після публікації американського психолога Дж. М. Кеттела.

У наш час рівень та якість навченості учнів визначають за допомогою зовнішнього стандартизованого тестування в Австрії, Великій Британії, Ірландії, Італії, Нідерландах, Німеччині, Румунії, Словенії, США, Фінляндії, Франції та інших країнах. Успішне виконання тестів після закінчення окремих типів шкіл дає змогу вступити до університетів у Німеччині, Нідерландах, частково у Франції.

Систему зовнішнього тестування з 1993р. активно запроваджують на теренах Азербайджану, Казахстану, Киргизстану, Литви, Латвії, Естонії, Росії, Молдови, Білорусії, Грузії тощо.

У 16 країнах тестування виконує подвійну функцію: випускного та вступного іспиту.

В Україні для оцінювання знань тестову методику застосовували наприкінці 20-х - на початку 30-х років ХХ ст. Звернення до тестів у школі у той час давало змогу вирішити ряд педагогічних завдань, зокрема розробити програми для визначення рівня знань, більш чітко сформулювати вимоги до учнів у процесі навчання, поліпшити традиційний облік шкільної успішності. Проте через допущені помилки в методиці використання тестів, ігнорування досвіду

закордонних колег тощо тестова методика невдовзі була вилучена з практики школи. Поверталися до тестів в Україні в 50-х, 70-х, 90-х роках, але очікуваних результатів не отримували, оскільки тестова методика була недостатньо розробленою, невирішеним залишалося питання місця тестів у навчальному процесі, недостатньою була підготовка вчителів .

Сьогодні освітяни України вивчають досвід тестування в інших країнах і розробляють свою власну модель проведення оцінювання навчальних досягнень учнів середніх навчальних закладів.

Зовнішнє незалежне оцінювання в Україні вперше застосували як експеримент у 2002 році на засадах добровільної участі учнів за проектом фонду «Відродження».

У 2006 році майже 44 тисячі випускників загальноосвітніх навчальних закладів відповідно до державних нормативних документів брали участь в зовнішньому незалежному оцінюванні з української мови, математики, історії. Отримані бали на бажання учнів зараховувались як результат державної підсумкової атестації у школі та на вступних іспитах до ВНЗ України. Формат проведення ЗНО у 2007р. розглядається як широкомасштабний і має свої завдання:

- визначити рівень навчальних досягнень випускників ЗНЗ;
- оцінити ступінь підготовленості учнів до подальшого навчання у вищих навчальних закладах;
- сприяти ліквідації різниці між вимогами навчальних програм середніх загальноосвітніх закладів і вимогами до рівня підготовленості абітурієнтів ВНЗ;
- відпрацювати технологію проведення ЗНО на регіональному рівні.

Таким чином, ЗНО поєднує у собі два важливі завдання: оцінити навчальні досягнення випускників шкіл (провести їх сертифікацію) та здійснити відбір кращих учнів для ВНЗ (селекцію випускників).

Нормативно - правове забезпечення

- Указ Президента України від 4 липня 2005 р. №1013 «Про невідкладні заходи щодо забезпечення функціонування та розвитку освіти в Україні».
- Постанова Кабінету Міністрів України від 31 грудня 2005 р. №1312 «Про невідкладні заходи щодо запровадження зовнішнього незалежного оцінювання і моніторингу якості освіти». Наказ Міністерства освіти і науки України від 21.01.2006 р. №30 «Про організаційні заходи підготовки та проведення у 2006 р. зовнішнього незалежного оцінювання та моніторингу якості освіти випускників навчальних закладів системи загальної середньої освіти».
- Постанова Кабінету Міністрів України від 25 серпня 2004 р. №1095 «Деякі питання запровадження зовнішнього оцінювання та моніторингу якості освіти».
- Наказ Міністерства освіти і науки від 13.10.2006 року №701 «Про організаційні заходи щодо підготовки та проведення у 2007 р. зовнішнього незалежного оцінювання та моніторингу якості освіти випускників навчальних закладів системи загальної середньої освіти».
- Положення про Український центр оцінювання якості освіти, затверджене Постановою Кабінету Міністрів від 31 грудня 2005 р. №1312.
- Наказ Міністерства освіти і науки України від 29.06.2006 р. №496 «Про затвердження зразка Сертифіката зовнішнього оцінювання».
- Рішення колегії Міністерства освіти і науки «Про підсумки розвитку загальної середньої та дошкільної освіти у 2005 - 2006 навчальному році та завдання на 2006-2007 навчальний рік, спрямовані на подальшу реалізацію Указу Президента України «Про невідкладні заходи щодо забезпечення функціонування та розвитку освіти в Україні» протокол від 17.08.2006р. №10/1-2.
- Умови прийому до вищих навчальних закладів затверджені Міністерством освіти і науки України від 01.02.2006 р. №71.

Основні процедури проведення ЗНО

Для участі в ЗНО учневі треба зареєструватися у своєму навчальному закладі: написати заяву на ім'я директора школи, в якій вказати предмети для проходження тестування. Заява дає підстави директорові школи внести ім'я учня/учениці в базу даних реєстрації учасників ЗНО. Без вказаної процедури взяти участь у ЗНО неможливо.

Зареєструвавшись, учень/учениця отримують запрошення - перепустку та збірники інформаційних матеріалів ЗНО з обраних предметів, які містять:

- інструкції та правила проходження зовнішнього оцінювання;
- програмові вимоги зовнішнього оцінювання;
- структуру тесту та форми тестових завдань зовнішнього оцінювання;
- демонстраційний варіант тестового зошита і бланка відповідей, в яких представлено інструкції роботи в тестовому зошиті та заповнення бланка відповідей.

У пронумерованому запрошенні вказані місце, дата і час проведення ЗНО для конкретного учасника тестування. Відділи освіти нададуть випускникам можливість прибути у пункти проведення тестування, проте кожен учень несе особисту відповідальність за вчасне прибуття.

На визначений пункт тестування необхідно прибути щонайменше за 30 хв. до початку тестування. Перебувати в приміщенні пункту тестування можуть тільки залучені до процедури особи. Якщо учасник прийшов до аудиторії після початку тестування, йому не дозволять взяти у ньому участь. Учасникові потрібно мати із собою документ (паспорт або свідоцтво про народження з довідкою зі школи) та капілярну або гелеву ручку з чорнилом яскравого чорного кольору.

У фойє закладу за годину до тестування вивішують списки учасників, складені в алфавітному порядку із розподілом їх за аудиторіями.

Аудиторії мають відповідати наступним вимогам тестування:

- розташування парт на відстані 1,5 м;
- відсутність наочних матеріалів з предмета;

- наявність місць для особистих речей та верхнього одягу учнів;
- наявність робочих місць Інструкторів;
- наявність місць для громадських спостерігачів.

Учасники тестування запрошуються до аудиторій, де їх ідентифікують за документом, сідають на визначені для них місця. Оскільки кожен учень отримає свій варіант тестового зошита, тому необхідно суворо дотримуватися свого місця написання роботи та категорично заборонено мінятися місцем з іншим учасником тестування.

Правила проходження ЗНО є обов'язковими і чіткими. Кожен учень має суворо їх дотримуватися. (Див. правила проходження тестування в „Інформаційних матеріалах“).

Під час тестування заборонено:

- спілкуватися з іншими учасниками;
- ставити запитання, що стосуються змісту тесту;
- самовільно виходити з аудиторії;
- користуватися будь-якими допоміжними матеріалами, посібниками, олівцями, маркерами, плеєрами, мобільними телефонами, калькуляторами тощо.

Учень може бути позбавлений права скласти тест за:

- спробу скласти тест за іншого учасника;
- використання будь-яких посібників, пов'язаних з тестуванням;
- спробу винести тестові завдання з аудиторії;
- запізнення на початок тестування;
- порушення будь-яких правил поведінки, які зазначені в інструкції.

Під час проведення ЗНО право доступу в аудиторію мають громадські спостерігачі (представники батьківських комітетів, громадськості) та акредитовані журналісти з посвідченнями. Для них передбачено окреме місце в аудиторії.

Вони отримають „Пам'ятку”, згідно з якою:

- мають право бути присутніми в аудиторії під час всієї процедури ЗНО;
- не мають права втручатися в хід роботи в аудиторії (робити зауваження, давати коментарі, підказувати тощо);
- не можуть повернутися, якщо вийшли з аудиторії;
- журналісти можуть проводити зйомку з початку тестування до моменту оголошення роботи над тестом;
- можуть звертатися до відповідального за пункт тестування або в УЦОЯО чи ВРЦОЯО із зауваженнями та пропозиціями щодо процедури проведення ЗНО (в усній або письмовій формі).

Інструктори, які працюють в аудиторії, є уповноваженими особами ВРЦОЯО і відповідають за організацію та дотримання процедури проведення ЗНО в аудиторії. В кожній аудиторії працюватимуть два інструктори. Вони матимуть ідентифікатори з прізвищем, ім'ям та по батькові. Інструктором може бути особа, яка пройшла відповідне навчання, отримала сертифікат ВРЦОЯО інструктора ЗНО і не є:

- викладачем школи, учні якої тестуються у даній аудиторії;
- спеціалістом з дисципліни, з якої проводиться тестування;
- родичем учасника тестування.

Інструкторам заборонено виносити екзаменаційні матеріали з аудиторії, копіювати або переписувати завдання.

Під час проведення ЗНО велика увага приділяється інформаційній безпеці. Друк і тиражування тестових зошитів проводиться в режимі посиленої секретності. Пакети із завданнями до пунктів тестування доставляють спеціальним зв'язком. Цілісність екзаменаційного пластикового пакета

засвідчується учасниками тестування в протоколі. Роботи кодуються за допомогою штрих-кодів і після закінчення транспортуються до УЦОЯО. Пакети із заповненими бланками відповідей обов'язково закривають в присутності учнів і передають відповідальному за пункт тестування, який тим же спецзв'язком відправляє пакети в Київ.

Для забезпечення належних умов роботи всіх учасників ЗНО у пунктах тестування будуть присутні працівники СБУ або міліції та медичних установ.

Отримання всіх пакетів в УЦОЯО ретельно реєструється. Бланки відповідей сканують, копії зберігають. Це обов'язкова складова технологічного процесу обробки результатів ЗНО.

Бланки А з відповідями на завдання закритої форми і на завдання з короткою відповіддю перевіряються спеціальними комп'ютерними програмами.

Бланки Б перевіряють екзаменатори. Це високопрофесійні, досвідчені вчителі та викладачі ВНЗ в даній предметній галузі (філологи, математики, історики). Вони проходять спеціальну підготовку і сертифікацію на семінарах-тренінгах, докладно вивчають критерії оцінювання конкретних завдань - єдині для всієї країни.

Кожне завдання відкритої форми обов'язково перевіряють 2-3 екзаменатори. Вони працюють під відповідними кодами, що забезпечує додатковий ступінь секретності. Після перевірки обох бланків результати, виражені в балах за кожне окреме завдання, сумуються, і роботи розкодовуються.

За результатами тестувань друкуються сертифікати, які видаються учням. У сертифікаті результат подається у двох шкалах: від 1 до 12 (для ЗНЗ) та від 100 до 200 балів (для ВНЗ). Цією інформацією можуть скористатися лише учасники зовнішнього незалежного оцінювання.

Учні можуть вирішити, як скористатися результатами тестування:

- зарахувати бал у сертифікаті як результат державної підсумкової атестації;
- подати сертифікат у приймальну комісію одного або кількох ВНЗ;
- скористатися обома варіантами;
- не скористатися жодним - ніде не демонструвати свої результати ЗНО.